

Kontrola naoružanja

U skladu sa svojim mandatom i odgovarajućim obavezama OSCE-a, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) blisko sarađuje s institucijama odbrambenog i sigurnosnog sektora kako bi smanjila rizik od slučajne eksplozije, krađe i daljeg krijumčarenja oružja, municije i eksploziva u BiH.

Unapređenjem fizičke sigurnosne infrastrukture u skladištima i poboljšanim upravljanjem životnim ciklusom municije, Misija doprinosi sigurnijem skladištenju, rukovanju i odlaganju, oružja, municije i zaliha eksploziva.

Na temelju Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i Odluke o OSCE-ovoj akciji za mir, demokraciju i stabilnost u BiH (MC (5) .DEC / 1), Misija također omogućava praćenje kontrole naoružanja, mјere za povećanje povjerenja i

sigurnosti, i ograničenja ratnog oružja.

Kontrola naoružanja u Bosni i Hercegovini

Postkonfliktna Bosna i Hercegovina se i dalje bori sa velikim brojem malog oružja i lakog naoružanja (SALW) u ilegalnom posjedovanju, kao i velikim količinama viška i starog oružja, municije i eksploziva (uključujući mine). Prema podacima iz 2020. godine, oko 11.000 tona municije i eksploziva, i više od 67.000 komada oružja različitog kalibra, od kojih su neki stariji od 40 godina, smješteno je u 15 skladišta širom zemlje. Unatoč napretku koji je do sada ostvaren, određeni dio se

čuva u neadekvatnim uslovima, njima se nepravilno rukuje ili se nedovoljno osiguravaju i mogu lako da padnu u ruke krijumčara ili trgovaca oružjem, trgovine. To predstavljaju ozbiljan sigurnosni rizik za BiH i širu regiju u smislu slučajne detonacije, krađe i širenja za upotrebu u kriminalne svrhe, uključujući terorizam.

Većina krivičnih djela koja uključuju oružje uključuju i upotrebu ilegalnog SALW-a, pri čemu su muškarci i glavni počinitelji i žrtve zločina i ubistva počinjena takvim oružjem. Štaviše, postoji snažna veza između prisutnosti SALW-a i nasilja u porodici. Gotovo svaka druga osoba ubijena u kontekstu nasilja u porodici ubijena je vatrenim oružjem, od kojih su većina žene.

Uloga Misije u oblasti kontrole naoružanja

Misija podržava BiH u razvoju boljeg upravljanja sigurnosnim sektorom sposobnog za efikasnije reagiranje na savremene i nove prijetnje i izazove nacionalnoj i ljudskoj sigurnosti. Aktivnosti Misije imaju za cilj poboljšati provedbu i harmonizaciju strateškog, političkog i zakonodavnog okvira za kontrolu naoružanja i upravljanje zalihami, doprinoseći usklađenosti s OSCE-ovim i drugim međunarodnim obavezama i dobrom praksom. Misija pomaže institucijama BiH u provođenju učinkovite kontrole naoružanja, sigurnom smanjenju količina viška oružja i muničije, te doprinosi regionalnim naporima u kontroli naoružanja i neširenju oružja.

U skladu s dokumentima OSCE-a o SALW-u i zalihami konvencionalne muničije (SCA), Misija je ključni međunarodni partner BiH u provedbi nacionalne strategije za kontrolu SALW-a, kao i povezanih akcionih planova, politika i zakona o oružju. Štaviše, takva podrška uveliko se nadovezuje na primjenu regionalne Mape puta o SALW-u¹.

Napori Misije koordiniraju se preko Strateškog i koordinacijskog komiteta BiH za oružje, muničiju i eksplozivna sredstva.

Misija igra aktivnu ulogu u provedbi Master planova za muničiju i oružje u BiH, baveći se potpunim upravljanjem životnog ciklusa oružja i muničije.

Najvažnije vrste podrške u kontroli naoružanja uključuju:

- (1) podizanje svijesti o relevantnim međunarodnim i regionalnim standardima i dobrom praksama;
- (2) unapređenje infrastrukture;
- (3) izgradnja kapaciteta za pripadnike Oružanih snaga BiH i provođenje zakona; i
- (4) razvoj politike djelovanja, mehanizama i operativnih protokola za sigurno skladištenje oružja i muničije, kao i za transparentno, sigurno i efikasno uklanjanje viška zaliha.

Podrška Misije doprinijela je značajnom napretku u fizičkoj sigurnosti i upravljanju zaliha OS BiH(PSSM), kao i sigurnom uništavanju viška muničije i oružja. Višegodišnji vanbudžetski projekti poboljšali su fizičku sigurnost u skladištima oružja i muničije (kao npr. TBT Visoko i Rabić, skladišta muničije Krupa i Kula), kao i na postrojenju za delaboraciju i popravku muničije u Doboju. To je uključivalo ugradnju sistema za otkrivanje uljeza, izgradnju ograde, osmatračnica i

hidrantskih sistema, kao i nabavku opreme za borbu i zaštitu od požara. Od 2006. godine, u BiH je sigurno uklonjeno više od 23,000 tona muničije.

Kao dio svog rada na povećanju sigurnosti zaliha muničije u BiH i omogućavanju sigurnog odlaganja, Misija je podržala Ministarstvo obrane BiH u uspostavljanju vrhunske laboratorije za ispitivanje muničije u postrojenju za popravak i delaboraciju muničije u Doboju. Misija je obezbijedila novu opremu i materijale potrebne za hemijsko i termičko ispitivanje barutnih punjenja, i poboljšala održivost pomažući u razvoju organizaciono-kadrovske strukture za laboratoriju, uspostavljanje pomoćnog objekta za obuku na licu mjesta i obučavanju laboratorijskog osoblja.

Ključne aktivnosti misije

Podrška provedbi Strategije kontrole SALW-a u BiH, Master planova za muničiju i oružje u BiH i regionalne Mape puta o SALW-u su glavni prioriteti saradnje s Ministarstvom odbrane BiH, Ministarstvom sigurnosti BiH

i agencijama za provođenje zakona. Misija se fokusira na unapređenje fizičke sigurnosti SALW-a, uključujući pomaganje povećanja kapaciteta oružanih snaga i agencija za provođenje zakona za upravljanje životnim ciklusima skladištene muničije i oružja. Podrška je takođe data usklađivanju zakona o oružju i prilagođavanju standardnih operativnih procedura vezanih za SALW. Misija podržava BiH u svim naporima razgradnje i predaje bivših neperspektivnih skladišta oružja i muničije lokalnim civilnim vlastima.

Povrh toga, višegodišnjim vanbudžetskim projektom podržava se BiH u smanjenju sigurnosnih rizika povezanih sa ilegalnim posjedovanjem, zloupotrebo i trgovinom SALW-a i njihove muničije, prvenstveno, povećanjem sposobnosti za sprečavanje, otkrivanje i širenje. Projekt pomaže poboljšanje infrastrukture za skladištenje SALW-a i muničije agencija za provođenje zakona, kao i sposobnosti policije da koristi pse za otkrivanje oružja, muničije i eksploziva. Također nastoji povećati institucionalnu i javnu svijest o rizicima ilegalnog posjedovanja i zloupotrebe oružja, uspostaviti integriranu međuinstitucionalnu bazu podataka o SALW-u i muničiji i sistem za praćenje, te podržati razvoj i operacionalizaciju zakonodavnog okvira za deaktiviranje SALW-a.

¹ Mapa puta za održivo rješenje za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine malim oružjem i lakin naoružanjem na Zapadnom Balkanu do 2024. godine

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

